

Bahija Aarrass

Inzoomen en uitzoomen

De afgelopen tijd ging het in de politiek en media onverminderd over de asielpunten van het huidige kabinet. Advocatuur, rechterlijke macht en wetenschap bleken bijzonder kritisch te zijn over de onrechtmatigheid van het gebruik van het staatsnoodrecht om die plannen uit te voeren. Na lang gesteggel kwamen de coalitiepartijen uit op een ‘asielnoodmaatregelenwet’. Bij de verdediging van de begroting Asiel en Migratie in de Tweede Kamer zei minister Faber dat de asielinstroom dankzij het ‘strengste asielbeleid ooit’ de komende jaren aanzienlijk zal afnemen – een aanname die vooral op wensdenken is gebaseerd.

Het COA en de IND worden in de plannen zodanig ontmanteld dat het neerkomt op bestuurlijk vandalisme. Door vanaf 2027 bijvoorbeeld voor slechts 25.000 opvangplekken te begroten, terwijl de prognose van het COA is dat er ruim 130.000 opvangplekken nodig zijn,¹ stuurt de minister af op grote chaos en enorme kosten. COA-bestuurder Kapteijns gaf aan dat de opvang inderdaad goedkoper kan, maar dan door de noodopvang te verminderen en permanente opvanglocaties op te zetten. Iets dat de Spreidingswet mogelijk maakte, maar juist die wet wil de minister intrekken.

Ook andere plannen voorspellen weinig goeds. Het invoeren van een tweestatussysteem, vooral bedoeld om gezinshereniging moeilijker te maken en andere rechten voor mensen met subsidiaire bescherming te beperken, zal leiden tot verlenging van de beslisprocedures van de IND, doorprocederen voor een betere status² en uiteindelijk tot verstopping van het opvangsysteem. Ook de maatregel om de vergunning voor

onbepaalde tijd asiel af te schaffen zal, vanwege herbeoordelingen van alle asielverzoeken na drie jaar, leiden tot veel extra werk voor de IND. Daarnaast zal dit ook een negatief effect op de integratie van de betrokkenen hebben.

De kabinetsvoorstellen zijn erop gericht om de instroom van kansarme asielverzoeken zoveel mogelijk omlaag te brengen, waarbij de aannahme lijkt te zijn dat het merendeel van de asielzoekers ten onrechte een beroep doet op bescherming, en dus kansloos is. Cijfers over de afgelopen jaren laten echter zien dat het merendeel van de asielzoekers wel degelijk terecht een beroep op bescherming doet (in 2023 werd 80,8% in eerste instantie toegewezen en 56,5% in (hoger) beroep).

Uiteraard is het onze taak als beroepsgroep werkzaam in het asiel- en migratierecht om in te zoomen op de juridische rechtmatigheid van plannen op dit gebied. Tegelijkertijd lopen we, als we niet oppassen, mee in de fuik die door het kabinet wordt opgezet, waarbij de focus enkel op asiel ligt. Hoe meer je daarover de discussie voert, de feiten in herinnering brengt en de cijfers benadrukt, hoe meer je de huidige focus in de kaart speelt en de fuik in zwemt. Alsof asiel de oorzaak is van allerlei maatschappelijke problemen. Je zou bijna denken dat Nederland niet kampt met daadwerkelijke crises, zoals de woningnood, de bestaanszekerheid en klimaatverandering. Uitzoomen is noodzakelijk om het grotere geheel te blijven zien van effecten van de kabinetsplannen: het uithollen van de rechtsbescherming voor asielzoekers is het begin van de afkalving van de rechtsstaat.

1 Meerjaren Productie Prognose (MPP), ‘Verwachtingen voor de toekomst voor de instroom, doorstroom en uitstroom van verschillende onderdelen van de migratieketen’, zie <https://ap.lc/mWUaA>.

2 Zo leert de ervaring in Duitsland waar dit al eerder geprobeerd is, zie *Realising the right to family reunification of refugees in Europe*, Council of Europe Human Rights Commissioner 2017, p. 34, <https://ap.lc/unvMf>.